

Pinelopi Koujianou Goldberg

Yale Üniversitesi Ekonomi Profesörü

Faiz artışları tek başına enflasyonu durduramaz

Faiz oranlarının hızla yükseldiği bir çağda, daha yüksek borç ödeme maliyetleri, kaçınılmaz olarak çok ihtiyaç duyulan altyapı yatırımları da dahil olmak üzere mali harcama kesintilerine yol açacaktır. Politika yapımcılar (benzin vergisi tatili gibi performatif jestler yoluyla) insanların kısa vadeli acılarını hafifletmeye odaklandıkça, iklim değişikliğini ele almaya ve yeşil büyümeyi teşvik etmeye yönelik politikalar zaten terk ediliyor.

ABD'de enflasyon yeni zirvelere ulaşırken, ekonomistler talebi frenlemek ve fiyat artışını dizginlemek için Federal Rezerv'in faiz oranlarını ne kadar yükseltmesi gerektiğini tartışıyorlar. Bazı yorumcular, Fed'in 1980'lerin başında faiz oranlarını yüzde 20'ye kadar yükselten Fed Başkanı Paul Volcker kadar agresif olması gerektiğine inanıyor. Bu tür rakamlar, anlaşılır bir şekilde enflasyonu kontrol altına alma çabasının bir durgunluğa ve işsizlikte keskin bir artışa yol açacağı endişelerini artırıyor. Peterson Uluslararası Ekonomi Enstitüsü'nün yakın tarihli bir politika özetinin gözlemlediği gibi daraltıcı politikalar yoluyla tasarlanan iş açıklarındaki azalmalar, ampirik olarak işsizlikteki artışlarla el ele gidiyor. Daha da kötüsü, faiz oranlarındaki artışlar muhtemelen zaman içinde işsizliği artıracak olsa da, kısa vadede enflasyonu dizginlemek için yetersiz olacaktır. Son zamanlardaki fiyat artışları, pandemi sonrası olağanüstü yüksek talep tarafından tetiklenmiş olabilir. Ancak arz yönlü faktörler -özellikle işgücü kıtlığı ve Rusya'nın Ukrayna'daki savaşının neden olduğu enerji krizi- önemli bir rol oynadı. Bu faktörler de ele alınmadıkça enflasyon kontrol altına alınamaz.

Enflasyonu kontrol almak için Ukrayna'daki çatışma azaltılmalı

Durum, üç ek girişi gerektiriyor. İlk olarak Ukrayna'daki çatışma azaltılmalı. Savaş, enflasyona neden olmasa da daha önce COVID-19 kısıtlamaları kaldırıldığında gerilemesi beklenen kıtlıkları şiddetlendirerek, -özellikle gıda ve enerji sektörlerinde- fiyatların yükselmesine kesinlikle katkıda bulundu. Savaş devam ettiği sürece, enerji ve gıda fiyatları yüksek kalmaya devam edecek ve belirsizlik piyasaları sallamaya devam edecek. Ticaret akışları, "dost olmayan" ülkelerden enerji ithalatını aşamalı olarak durdurmak için yeniden yönlendirilebilir. Ancak bu tür yeniden düzenlemeler, mevcut gıda ve enerji kıtlığını hafifletecek kadar hızlı olamaz.

Diplomasi hala çatışmayı hafifletebilirken (tüm tarafların bunu yapmak için güçlü teşvikleri olduğu göz önüne alındığında) zaman azalıyor. Her geçen hafta

Amerika'nın yüksek enflasyon oranı, büyük ölçüde arz yönlü kıtlıklardan kaynaklandığından, talebi baskılayan para politikaları tarafından düşürülmeyecek. Durum, arz yönlü darboğazları hafifletmek ve mevcut, istekli işçi sayısını artırmak için önlemler alınmasını gerektiriyor.

durumu kurtaran bir çözüme ulaşmak zorlaşıyor. İkincisi, Amerika'nın belirli sektörlerdeki işgücü eksikliklerini gidermek için COVID-19'u geçmesi gerekiyor. Aşıların yaygın olarak çoğu durumda ciddi hastalıkları önlediği gösterildi. Asemptomatik olsalar bile, testlerin pozitif çıkması durumunda işçilerin birden fazla gün izin almalarını gerektiren kuralları terk etmenin zamanı geldi. Bu tür politikalar, önemli bir örnek olarak havayolu endüstrisi olmak üzere, kilit sektörlerde ciddi darboğazlara neden oldu.

ABD'nin, işgücüne katılımı pandemi öncesine geri döndürmeye ihtiyacı var

Üçüncüsü, ABD'nin işgücüne katılım oranını COVID-19 öncesi düzeyine geri döndürmek için acilen politikalara ihtiyacı var. Birçok yorumcu, mevcut ekonomik ortam ile stagflasyonist 1970'ler arasında paralellikler kurdu. Ancak zamanımıza özgü bir özellik de "Büyük İstifa"dır. Pandemi, Amerikalıları yorgun, morali bozuk ve daha yüksek bir iş tatmini standardını karşılamayan işleri kabul etmeye isteksiz bıraktı. İnsanlar gitgide daha iyi ücret, sosyal haklar ve güvenceye sahip iyi işler talep ediyor, bu da genellikle dizginsiz dış rekabetten korundukları anlamına geliyor. Ancak bunlar pek çok firmanın sunduğu türden işler değil. İster kamyonları veya konteyner gemilerini yüklemek ve boşaltmak, ister restoranlarda bulaşık yıkamak ve masa başı yapmak, isterse inşaatta veya ağır imalatla çalışmak olsun, pek çok temel iş ne özellikle kazançlı ne de tatmin edicidir. Ayrıca, New York ve San Francisco'daki yüksek ücretli finans ve teknoloji işleri bile uzun günlük işe gidiş gelişler gerektiriyorsa çalışanların beklentilerinin gerisinde kalabilir.

Yüksek borç ödeme maliyetleri, mali harcama kesintilerine yol açacak

Sıkı bir iş piyasasında, daha fazla Amerikalının tatsız olarak algıladıkları işe "hayır" demesi şaşırtıcı değil. Ancak birinin bunu yapması gerekiyor ve işini geliştiren veya işgücünden ayrılan her Amerikalı için geride bırakılan işi yapmaktan mutlu olacak birkaç göçmen var. Bu göçmenler, tanım gereği Amerikalıların işini elinden almıyor; aksine, ekonomiye net bir fayda sağlarlar. Aynı şey, üretim darboğazlarını ve tedarik zinciri kıtlıklarını hafifletebilen uluslararası ticaret için de geçerli. Ne yazık ki, ABD Başkanı Joe Biden'ın yönetimi, selefi tarafından kullanılan korumacı söylemlerin çoğuna bağlı kal-

dı. Amerikalı işçilere iyi ücretli, güvenli işler vaat eden yönetim, göçü artırmak veya daha fazla yabancı rekabete izin vermek için çok az şey yaptı ve böylece günümüzün işgücü kıtlığına katkıda bulundu. Korumacılığın, özellikle arz yönlü kıtlık dönemlerinde, yardım etmesi gereken insanlara eninde sonunda zarar verdiğini bir kez daha hatırladık.

Bu soğukkanlı ekonomik mantık, ilerici idealler ve Biden yönetiminin Amerikan işçilerini güçlendirme taahhüdü ile tutarsız gelebilir. Ama burada neyin tehlikede olduğunu kendimize hatırlatmamız gerekiyor. Yüksek enflasyon, tüm ilerici gündemi baltalıyor. Ortalama bir işçiyi daha da fakirleştiriyor. Gıda ve benzin fiyatlarını derinden etkiliyor. Daha yoksul haneler, sınırlı gelirlerinin daha büyük bir bölümünü temel ihtiyaçlara harcamak zorunda olduklarından, zenginlerin daha da gerisinde kalıyorlar. Faiz oranlarının hızla yükseldiği bir çağda, daha yüksek borç ödeme maliyetleri, kaçınılmaz olarak daha çok ihtiyaç duyulan altyapı yatırımları da dahil olmak üzere mali harcama kesintilerine yol açacaktır. Politika yapıcılar, (benzin vergisi tatili gibi performatif jestler yoluyla) insanların kısa vadeli acılarını hafifletmeye odaklandıkça, iklim değişikliğini ele almaya ve yeşil büyümeyi teşvik etmeye yönelik politikalar zaten terk ediliyor. Biden yönetimi ve Kongre Demokratları, bu yılki ara seçimler konusunda endişelenmekte haklılar. Bu da arz yönlü enflasyonla mücadele stratejilerini benimsememiş olmalarını daha da şaşırtıcı kılıyor.

